Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашлагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТИР СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 31 июль, 1976 шу. • № 93 (5604). • Мах 2 кеп.

100.000 ТОННАЛ ДУКХАГIА

КПСС XXV съезда решенеш вахаре кхоачашъеш, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъостa Л. И. Брежнева кубански ялаташ леладерашка дахьийтача письмо тIарча ТIахьехамо дегаш ураоттадаьча Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама кхъхьегамхоша тIехкхоачашъяьй паччахьалкхенга ка бола ялаташ дохкхара иттлагIча пятилетка хьалхарча шера план. Даьхен амбарашка хIанзале а дIачутесад 100.000 тоннал совгIа ялат.

Паччахьалкхенга ялат дохкара хьалха латташ хьайоагIа Гудермесски, Наурски, Шелковской, Малгобекски, Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински, Ножай- Юртовски районаш.

Ух деношка а тайийна дохкхагIа дола социалистически дехкараш кхоачашдеш паччахьалкхенга кхы тIа а ялат дохкар дIахо хьош да республика боахамаша.

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА КУБАНА ЯЛАТ ЛЕЛАДЕРАШКА ДАХЬИЙТАЧА ПИСЬМОЦА ДИЙЗА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДОККХАГIЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕХКАРЕХ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР РЕСПУБЛИКАНСКИ ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕ

РЕЗОЛЮЦИ

«КПСС ЦК Генеральни секретара новкъостa Л. И. Брежнева кубана ялаташ леладерашка дахьийтача посьмоца дийзаНохч - ГIалгIай АССР юрта боахама кхъхьегамхоша тIаьхьа социалистически дехкарех» дола дош кхоаста а дав, республикански партийно-боахама актива собране белгалдоаккх КПСС XXV съезда решенеш дегаш ураоттадаьча республика колхозашца, совхозашца, юртанца кхъхьегаш мел бараша хьIнаре кхоьсам боаржабаьб иттлагIча пятилетка хьалхарча шера планаш социалистически дехкараш кхоачаш а тIехкхоачаш а дара тIехьа.

Дуккха а колхозашца совхозашца хьалхабабьб гуразза дийнача ялатий а кхыча культурай а дика хьувькам, дика вIашатIехьадькхад ялат чуцлаца. Шелковской, Гудермески, Наурски, районаша чаккхадькхад ялат цхьаьнга, оардилга, кхоачашъяьй хьажIаца дугеи доаган ялаташ кийчдара планаш. Ка бола ялаташ паччахьалкхенга дохкара планаш кхоачашъяьй Сунженски, Урус - Мартановски, Шалински- Ножай- Юртовски районаша. ХIаьта Малгобески, Наурски районаша кхоначIиньяьй хIамбоахама ше ра йола бIарча плап. 28 июле лаьрхIача республике ка бола ялаташ дохкара план 95 процент кхоачашъяьй.

ДIадаха Iа хала хьалап долаш хинводале а республика хьайбаш леладераша Iалацдир хьайбаш тIера да долаййитта. Паччахьалкхенга дуьх дохкара ах шера плап республика кхоачашъяьй 107 процент, шура — 105, фуаш тхан — 119 процент. Хьоахамаш дохкхагIа да Наурски, Шалински, Ножай - Юртовски районий.

Цунца цIена партийно - боахама актива собране белгалдоаккх йолаш йоль тороналл хIанз а массанашъа а оарцагIьяьха йовзийтра. Цхьайолча районий, колхозий- совхозий кулгалхоша тобан болаш пайда эцаш хин дечкача лаьттаех, удобреиеех, техникех, ялаташ чуцлаца, дIайийдича хIамашта Гумал дечь гIулакх лерттIа вIашатIехь ца доаккхаш моттигаш ницкъошIаг. доакъараш кийчлера мела леладу.

Цхьайолча моттигашка хьайбаш продуктивность айпра аьттув болча ялхан ханаг пайда во эц, дохкан дахIеанашка доажадеора, чуххоабилга, детта доакъан кхоабилга- леладеш ца вIашатIехьадькхад, хьайбаш леладераша оасарле лаькъа йолаш кхъхьегардгола хьалап вIашатIехьадькхадиш.

Плапаш хьалха тIайийдача декхарехь дукхка дукхка тIа 4 миллионн 400 эзаэр тонн ялат паччахьалкхенга дохка оттаьлаьа кубанских ялаташ леладерашка дахьийтача письмо тIа КПСС ЦК Генеральни секретара новкъостa Л. И. Брежневаа яьлиад оррагача краишка, республикашка, районашка, колхозашка, совхозашка из дика гIулакх дерга хьалолоарагIарехь ший ше тешаш волга. Республика а, хьалха колхозийн совхозийн коллективашца тIоаргIа хьалалцIаб из тIаьхьехам. хьайбаш продукташ дуккгIа яхара ялати кхыйола юртбоахама продукцин дуккгIа кийчдара доуа а лолаш балха кхъхьегамхоша районаша районаша - боахама актива собране шоай торонашка дика хьажа а хьежа декхар тIаийдаш ялат дуккгIа лаькъа а паччахьалкхенга 16 эзар тонн, хьалха тIаийна хиннача декхарал 3,2 эзар тонн дуккгIа а. Цар доккхаерца тIаийдаш шекара сеекла- сом, дулх, шура, кхыйола продукци йоаккх.

Сунженски районна лаьтта леладераш а кхъхьегамхо шоай торонашка. Цар лаьрхIад 23 эзар тонн тоннал кIеззигга доаккх е. хьаьха тIаийдача декхарех 3 эзар тонн дуккгIа а. Ялат дохка, Дуккгата кийчду баьнадаьрашш соми- Районна хьайбаш леладераша хьалга тIаийна декхарех совгIа дохкарга дуьх 135 — тонн, шура — 320 тонн, фуаш — 500 ц.а.

ДохкхагIа декхараш тIаийнад. Шелковской районна «Красный пахарь», Грозненски районна «Советская Россия» колхозаша, Аткой - Мартановски районна «Новосельский» совхозо. Новьъостa Л. И. Брежнева цIена шоай кубански ялаташ леладераша тIаийна дохкарашца шерра - дуьнаш да республикин кхыча районашкен боахамашкен.

Республикански партийно боахама актива собране могадув Урус - Мартановски, Сунженски районий кхъхьегамхоша, «Красный пахарь», «Советская Россия» колхозаша, Аткой - Мартановски районна «Новосельский» совхозаша, Аткой - Мартановски районна «Новосельский» совхозо. Новьъостa Л. И. Брежнева цIена шоай кубански ялаташ леладераша тIаийна дохкарашца шерра - дуьнаш да республикин кхыча районашкен боахамашкен.

Республикански партийно боахама актива собране могадув Урус - Мартановски, Сунженски районий кхъхьегамхоша, «Красный пахарь», «Советская Россия» колхозаша, Аткой - Мартановски районна «Новосельский» совхозо коллективаша кубански ялаташ леладерий почин хьал а лъяца паччахьалкхенга ялати юрта боахама кIаьнга продукцин йоаккар дохкхагIа декхараш тIаийна диадолладь гIулакх.

Новьъостa Л. И. Брежнева бабча тIаьхьехама жоп луш а йолаш йолча торонашка а ужаьча республика юрта боахама боллолл цIеранца партийно - боахама актива собране декхар тIаьц уьх цIера валовь ялат 5,0 эзар тонн дуккгIа. IIз хьалха тIаийнача декхарел 20 эзар тонн дуккгIа а. Ялат та паччахьалкхенга 167 эзар тонн, е хьалха тIаийнача декхарел 12 эзар тонн дуккгIа ялат дохка.

1977 шерара кIайбоахама хьалха тоннала хоачашъара эшам йоаь фун а фуражин а фоаддан хьже.

Дуккгата а яьккха паччахьалкхенга йохка шекара сеекла 200 эзар тонн. бабыддараш — 130, коартолаш — 6,5 комсаш — 98 — 100, соя — 56, тыквенни — 2,8 эзар тонн, дудх — 33,8 эзар, шура — 78 эзар тонн. фуаш — 71, шура — 4 эзар тонн. Из планеи тIаийца тоннача декхарехь дуккха дуккгата да.

Партийно - боахама актина собране колхозий, совхозий боллохл. республика юрта боахама берригга боллохь колхозий, совхозий партийни, профсоюзни, комсомольскоя организацеш тIаьхьех кубанашца дIадоладаь гIулакх хьаллалцача районаширен боахамашкарен масал эпара, дохкхагIа дола декхарашца кхоачашдарца социалистически яьз йоаржае, йолаш йола еррига торонаш оарцагIа яхара, юртбоахама продукташ дуккгIа яхара а кIайчбара а юкъе хьош дола такъа алсамдаккха.

Гаргарчу деношка ка бола ялаташ чуийца дика- хьажкIашта- дугана, шекара сееклана, бабыддараштеп кхыча культуращтен Iунал дикагIа де, уж дика вIашатIехьадькха чуэца а продукци паччахьалкхенга йохка а-

Кеттера терам гIабIайIта хьажкIашта, шекара сееклана, бабыддараштца, люперница, дукхкача шерашка лаьрхIачь культури дапгIенашта хиш декхара. Цу балха юкъе хIй детта еррига техника, ма - могта дуккгIа хий дехаа нах юкъосоа- деп а бус а хий декха-

1977 шера хьувькъам ларде йолаера дуккгIа йоакто е. Техника, лаьтта, фу ший хинналка кийч а дав дика вIашатIехьадькха гуразза вIашатIехьадькха. Цар доккхаерца тIаийдаш ялат дуккгIа йоакк

Нохч-ГІалгІайче—СССР халкъий вежаршха болча цхьан дезале

Кхоана Нохч - ГІалгІайчене дІадоладу РСФСР Автономни республикай денош.

Август бетта газетатІа араявла материалаш Башкирски АССР-а хетаяь хургьа.

Іилман-техническен балха тІа вІаши аЙхха бувзамаш а поатадеш малагІа балхаш ду оаше Башкирски АССР ІилмахощЦа цхьана вежарш-хаттарг дІор тІа корреспондента «СевКавНИ-ПИнефть» института директора заместителлера Петров Владимир Вадимовичга. Цу хаттара жоп а луш нов. Петров аьлар: «Дуккхача хена денз хилдинера бувзамаш а поатта-деш Вежарш-техкарг дІор тІа конструкторски балхаш цхьана деш бо Грозноре «СевКавНИПИнефть» институтан Уфимски «ВНИИнефтепромхимоборудование» институтан Іилмахой. Оаха цхьана кийчьеш йола разработкаш Советски Союзе мел йолуш международ промысловаш института Іилмахощца цхьана лаьттан ченашкара тІоанаш тІехкара йола гІаттара эргашьк-хаша тохкама йола оборудовани толамца керлачу ер-ганаш я из.

Нохч-ГІалгІай АССР-чен Башкирски АССР-чен шин институташ Іилмахошца цхьана кийчьеш регистраци а еш хьаДоладеш международ меллаш хара йола устройство. Цу керлачу устройствона авторски бокъо енаш шаккхе института коллективанна. Уьш шера «Нефтеразпромавтоматика» опытно-проектни конструкторски бюро (СПКП) Грозненски опытни заводе арахецар болабеш а из устройство. Шин института хьокъе тоссаденна доттагІенна вІашТехьдоладилг тІа-тІе дикагІа еьттув болдуш Ілилман-тохкамен конструкторски бюрхаш де.

БАШКИРСКИ ІИЛМАХОЩЦА ЦХЬАНА

ке бурув тохача пайда нйбаш, чІоагІа хоатташ, дика лоар-ІаІаш я. Уж международ доаккхачен бувзуш тохачен юкъе-кхахьарш хІара шера вай массен хуЛаш йоле пайда 20—25 милиан сом де.

ІийслатІа пятилетка тІехьажена цеха цхьа участок.

Цехо комиссе мега а яь болх бе йолаяллийтай-макропроволока цеха хьалхара аргІа. Хьалхара продукци арахІийдай цига.

БАШКИРСКИ АССР. Белорецки Къахьегама Цечча Байракха орден лелаеча металлургически комбинате паччахьалг-

СУРТА ТІА: микропроволока беча цеха цхьа участок.

В. ВОНОГА сурт. (ТАСС фотохроника).

ЦХЬАН МУГІАРЕ

Лакъача Кавказа лоамашТа юкъе уьлла Нохч - ГІалгІайчен кхаьнача "Уралера Башкирин географически дІоахьаьла лаьтта шоайла гаьнна я. Цхьаьнакъа уж шакъне а автономни республика, заарш километраш чуоозийш йола царна юкъера юхь лоацьеш дІеЙохкаш, шоайла юхь-дуккхача гуш доаьача хьоесаш.

Цу хьоесий цІи я — доттагІалла, вошала бувзамаш. Мел дукхи дувзарах я цІакхха лайлургІоашарех, мах боьргбоашарех да уж цІи лош. Хіанаьча чоарга да цар маІан, бокхха ба цар чуоозаш. Башкиренен Нохч - ГІалгІайченен кюкъера уу тайнарга бувзамий дарде уьл шин республика кьаьгІагІанна тахаьара. Цу республикан вахарга кхача гІерташ баЦаІ бога вниъ.

Шоайла гаттара тара лест цу шин республикерга кхаьнаЙ исторически дехкар дика хьехаш. Эзарах болча тІемахошца башкиранаца елар Советски Союзе орденаш ца медальаш.

Башкирски АССР-е чІоагІа дегІаенай мехкадыта чакхдоаха, мехкадыттахимически, химически, кІор боаш проьмышленность. Тхьамен бос болеи металлургин, машиностроенин я, эзарах нтташ йола хьуна, дахчан а тІемаш ю, кІезиг кхачанн пицприяташ.

Аххха пятилетка шеранша республике керда хьалъыл 270 завод, фабрика, цехи проьмышленность.

ДІадахача тех шера кьаьдаьд хьо чІагІа 5 миллион 250 эзар квадратни метр цІенош, 87 эзар дешархочун мотт-тиг йола школаш, дешь аха хи йоацача берпаш 24 эзар мотт-тиг йола учреждеНеш.

Нйслагlча пятилетке наха чІоагІа хоатташ дола тоьхна эзарахеца-га 47,3 процент лаккденад. Уьш аркешаш хІанна республикера 450 предприятеи.

Республике долча я 639 колхози 111 совхози я, иоьхІ доаьахьа оа-хам деш 4 миллион 350 эзар тектар лаьтта а доаш.

1971—1975 шерашка Башкире боахамашца 19 эзар трактор 7 эзар совгІа илгІ оарда кочбайн, 9 эзар грузови автомобиль ennай паччахьалхенео.

Хіанна республика хьалъа боахаме бохь бен ва 200 эзар специалист, цу дагьъе 71 эзар саг лаккера образовани я болаш. Юрта боахаме къахьегаш ца 80 эзар механизатор, 7 эзар лаьхорен юкъера образовани йола специалист.

ЦХЬАН СОВЕТА ДЕПУТАТЕХ

Тийрка йистте уьла Надтеречни районера Гвардейскре яха юрт. Хіара-шера экономически пиз болашгІа худ цу юртара «Новогорский» совхоз. Цунга хьежжа лаьхлу къьастамзюй хьал-торо я. Цу юрта волчоан ганнара уоху бахача йиьла етача кирпишкех хьа шІенош, даим эмоьлаш тойташ къьаьхьарех, юкъара боахама беркат алсамдаккха гІертарех, юрта вахара юкъе хьинара заЙка лоацьеш.

Юрта докъмоттиге уьла юрта Совета нополном. Мюсеек шу да Межидов Харуи Килабовин цун керте лаьтта. Юрта Совета чуоозаГІа 51 депутат. Цунга воьк-ба тайп-тайпара балха дехкараш яхьачашдеш бе-бе оамалаш йола яьх. Из шиття дола а уж массаза пхьаьрга юрта, боахама, къьаьгагамзой юкъара а царех хъьаьт-къьастачар а хьаттани доаттІага таЙпара терахіе дехкарашца дош да царна тІаЙотта дехкар, юртахой царех бекна тешам. Цудухьа боьконна дог лазаш йаха а дІаЙотарни кхоачашде тІертарех дуттагІга вай.

Депутата Абаева Зоис шеДика оагІоатахьара дІайовзийтай юртарча наха. Цудухьа массеххазан из сий дола гІулакх тІадул цар цунна. Цун керттера баьъан нов. Абаева хъьаьгатамо хиларг. Хьаьта цул а корта боазанага хІама ларкІа деза Зоя тІехдиг-ча къьаьгатамо хиларг. Хьаьта соаькарга шера хІара гекгтара тІара алан 58 центнер йолча 61 центнер комсан ну-йІадо. Из баьъан толаш «1975 шерта социалистически яьхье котьыьнар» яха знак, «За трудовую доблесть» яха медаль сийлй цуна.

Дияьлагіа шоай депутатала дорж юртхоша Гезаев Шарбанн Якубович. Муггіарехь болвлочугара тІаволаяьнна отделене управляющера яхоачан лаккхенна ма. Из кьагалларча отделене дІаЙалаьн шера хІара шера а лаьхьа социалистически деккхарш тІа а нйца толомца хьаьхьаган хьабоотІа ну отделене комсан экономарш.

Хьокъхочун докъар тІаЙалаЙалдар Хазуев Султан Хамзатовнча, хий чуоьалларан тІоаничкъ хьебарни оарцагІвала дьяна. Из декъар хоачашдара чІоагІа гІоьнаьсела Хазуев Дукхаха котт-тигаша тІаЙа вийзар, дика а во а дуьша дийзар. Бакъда, ГІулакх чакхдаккхаш шийла сагалбе а ду гІулакхаш дукхІа бохь.

Нйтта лаьа хоачашдеу нов. Хазуева ший балха деккхар а. Цо кьагалларча бригада колективо деккхар гІайгІа дІа-ГІаЙотта. ГІара 56 центнер комсан кхечара. ХІанна комсий бешшаш кхачам латтара комсашта шоай ма-ъ-ъаша. ГІулакх ле гІертан боаьлк уьйр. Бакъда, ГІулакх чакхдаккхаш шийла сагалбе а ду гІулакхаш дукхІа бохь.

Нйтта лаьа хоачашдеу нов. Хазуева ший балха деккхар а. Цо кьагалларча бригада колективо деккхар гІайгІа дІа-ГІаЙотта. ГІара 56 центнер комсан кхечара. ХІанна комсий бешшаш кхачам латтара комсашта шоай ма-ъ-ъаша. ГІулакх ле гІертан боаьлк уьйр. Бакъда, ГІулакх чакхдаккхаш шийла сагалбе а ду гІулакхаш дукхІа бохь.

Депутата ГІалатта деккхарш дукха дог-ойланаш оагІуе бохь бе, юрта Совета сессешка, исполкома заседанешка дукха дешшаш кийчьеш, массаларча дукхаьсеб, депутатаьн постий балха даьха лаца даьа. Из дерриг дика кхета а деш шоашта хьалхаюка латта деккхар кхоачашдара кхета а дьяьна а хьоадац Гвардейски юрта Совета депутатаца. Цудухьа райпе дикагІчарех лоарІаш я цар юрта Совет.

Л. ХУДАЕВА,
Надтеречни райисполкома инструктор.

НАХ БЕЗАШ ХИЛЧА...

Тика чу се дІачубоалаллаеьхьа а дагадехар сона: — из докъонца ше ма-ярра сайна йовза. — Тика чу ГІолла хьалІо а учаш жолар со ваттийш. Ка ДІаийдаьча товарашка а хьежаш (безам тІагІорболча тайпара найсьлаьеЙий. — дег чу ессар уйла). тІаЙолла процессан а зуьш. Кассе ягІар безаме, еланна юхь я йолаш, сийрда-жогІапа бІагташ а долаш йола йой.

— Ас из ший Деньгіо ялта иза цхьаьхьа- доккхий сийна бІагташ бІубенна хьеж, юхь кьона, кІезиг а дукха эргашьккхача санна я.

— Из а ян! — Цу ханна бІарг кхийтар са лохочча дегІа, ра, хьатаро бос, Іаьржа бІагташ Іаьржа чоагІ болаш йолча йой. БІаргаш вІашка, эттар тха. — Из я! — Шена лог-уйла долаш волча сага ма. ра-гургІозашш бІоа безам тІа-ладаш. Белгало яр цун юхьа тІа. ДІатІаийзар со цунна:

— Безк ма бакхалахь, Сультгова Аза йий хьо?

— Я, Хьаьта сенах йовз со?

Эгараз хьалха из юкъаьз хьазвар сона Торг-гастронома корпе. Парторганизаце секретара Т. А. Березникае, со сомпа ший хьалха ларбар.

— Сультгова Аза я № 14 йолча гастрономера, Башха-лиа специалист я, саг а, новькъост а, торговле боДхлой профессина ЦК член я, Москва плезумашка уьз, съезда луча рапорта куг яздаьл. Кхы фу дара?

— Дзан? — Дуца йолаелар сона комсомольский тхьамада ШаипоВа Таи. Из хьона эпиЧоя ак яргдоацаш, тешаме саг а; нах газет арахеца ма-рра, корта а болаш собраше кхамаьл де дезе — лоацца аьлча, хьоца дездар дергдоаш и кхы ший дикагІа ма-ъ-ъаша ма-ъ-ъаша. — Хьаьта саг ше миштай ала Іаі Вешта хьайна йовзарг ма йий хьона из, тІакхаза ховрг-да хьона цунах мел воалаар,— аьлар. Такс ший хьаьта вакхдоалаш. Лаппе лелаяр цун бІаргаш.

Юхъера а тика тІа хьаьчар со. «Оозьаьна» ший ваша долар со дацина аз шийга хаттар ала, Азас аьлар:

— Торговле дагадоаьан пийсьеннай со. Школа йоьхь, яьккхий, тІехьаГІа институте деша яха ГІийтарех со. ВашатІехьдоалоизар. ТІакхха я газета тІара объявлени йийшар аз. Цу гІулакха тика тІа синачча дІайисар со ухъаза болх бе.

— Юхъьаьца дІайоалаЙуш ха-ла дарий?

— Сихха дІаЙемар со. Эца баьккхарашца дика тарлоро со.

Цъьа моллагІча таЙпара болх бен яьар из. Шеграгара шу массаза доал лакхІара по-ложенеш а дуьш. Кассе ягІар безаме, еланна юхь я йолаш, сийрда-жогІапа бІаргаш а долаш йола йой.

— Ас из ший Деньгіо яти цхьаьхьа- доккхий сийна бІагташ бІубенна хьеж, юхь кьона, кІезиг а дукха эргашьккхача санна я.

— Из а ян! — Цу ханна бІарг кхийтар са лохочча дегІа, ра, хьатаро бос, Іаьржа бІагташ Іаьржа чоагІ болаш йолча йой. БІаргаш вІашка, эттар тха. — Из я! — Шена лог-уйла долаш волча сага ма. ра-гургІозашш бІоа безам тІа-ладаш. Белгало яр цун юхьа тІа. ДІатІаийзар со цунна:

— Безк ма бакхалахь, Сультгова Аза йий хьо?

— Я, Хьаьта сенах йовз со?

Эгараз хьалха из юкъаьз хьазвар сона Торг-гастронома корпе. Парторганизаце секретара Т. А. Березникае, со сомпа ший хьалха ларбар.

— Сультгова Аза я № 14 йолча гастрономера, Башха-лиа специалист я, саг а, новькъост а, торговле боДхлой профессина ЦК член я, Москва плезумашка уьз, съезда луча рапорта куг яздаьл. Кхы фу дара?

— Дзан? — Дуца йолаелар сона комсомольский тхьамада ШаипоВа Таи. Из хьона эпиЧоя ак яргдоацаш, тешаме саг а; нах газет арахеца ма-рра, корта а болаш собраше кхамаьл де дезе — лоацца аьлча, хьоца дездар дергдоаш и кхы ший дикагІа ма-ъ-ъаша ма-ъ-ъаша. — Хьаьта саг ше миштай ала Іаі Вешта хьайна йовзарг ма йий хьона из, тІакхаза ховрг-да хьона цунах мел воалаар,— аьлар. Такс ший хьаьта вакхдоалаш. Лаппе лелаяр цун бІаргаш.

Юхъера а тика тІа хьаьчар со. «Оозьаьна» ший ваша долар со дацина аз шийга хаттар ала, Азас аьлар:

— Торговле дагадоаьан пийсьеннай со. Школа йоьхь, яьккхий, тІехьаГІа институте деша яха ГІийтарех со. ВашатІехьдоалоизар. ТІакхха я газета тІара объявлени йийшар аз. 5 — 6 шу дашчаьа ГІоллаа ишшта дувша мег царех хІарачех а.»

Хьаьта ишшта шийх ший яьккхийтар даим хІетам лакхбе деза хІаьа да луш,юха ма сонаш. Суьлтгова Аза юхъеза, наш. Цун балта дьяьсеьа хьаьстта кепаетача иэдаеш тІа хьеж из лаьрхІа («Советская торговля» яха газети журнали). Из производственни собранешка хоам бу хьалладоах, хьехар ду. Торговле боллхой профсоюза ЦК член хІара таІра шера 2 — Зеза йода из Москве пленумашка. ГІадьхье юнд цо уж: — Ма корта болаш а дул — цига ду кьамьлаш. Цига шорта ца ІомадеІ а хьашш а мегаргдола хІамаш. — Іомда а ду, хьа а ви, шийна хьахесар комьыршна кхІчарна дІа а ду.

— Аш, тьа процессеца жера лоарХІамегІардар фуд?

— ХІамаш ша бакхахара ра гІулакхаш.

Нахаь ГІалгІа яр яхилга, цунна хетачох, фуд аьлча, из да, эшача товара шийх ханнаха заЙка алар, лаьрхІа дехкаш из хьашш. ГІулакх хетабе дикагІча таЙпарех из ДІаийбар, эцачоа ГІоЙленагІа дар дІаьхьокар (унахоош вафдеш уна ота цІаш кьаьстташ со а йоллаш кофейничара метте комараши апельсинаш теха яьрш могайар цо), эца бакъхаринга Іамадаь хилар, шийгара гІалат ца даккхийтар.

Дьяеса хабар а хилг доаш цун дешаш. Соца дийзар по тІемя ветеранийГІулакх мишта ду, ший перорш йоача хиза эшаш йола продукташ а ййце, кхоачалла юхенга йоккха саг йолча из йоаш хилар.

Тика чуулларча Іеношка яха-ча цхьаьна кхиъ-ера ший со-на: — Цхьа ГІулах а йийс, деша цкъа хьо буттт баккха кснча тика тІа хьожайар Аза. Аз дуу ма бу, хьо — тоб пер-ригаш а дезалхо ТІераваьча санна саготдеш из хочарга чІоагІа сатусваш хинна хьа-Іадеш.

Хьаьта пенсионерках О. Аститткоскаеве укк тайпара дийзар цунах: — Бархі шу да цо укъаза бох бу — ца тІа-ГІаЙта, ра бІаргбоажа, е во воп-ьяна а цхьа моттиг ийсьеннанш. Дошо сар я.

Оалаш ма - дарра, хьа тІатохеп тІерадаккхеп эшаш хІама дап.

М. ЕСЬКОВА.

Цифраш факташ

● 1919 шера 23 марта кеда техкар Башкирски Автономни Советски Республика хьаяраХ долча ВЦИК-а декрета. РСФСР составе ягІара хьалхара автономни республика яр из. Советски хьалаоа ІІашаГІтехача башкирски - цІегаларгІеш-ски доакъоша денаае тІом бир кІайбардийлий терзашца кийчьаеча ни-заешца. Цига хьопаяхулум турналаш тойтар къаьхьагамхой авангард хинна коммунистаен комсомольцашех. 1919 шера 10 июне цІи хезаьча стрелкови Чаряевски дивизе, М. В. Фрунзе кулгаа а деш Колчакий бандех муъхьаькхар Уфа. Цу-хха ха ялалехьа мукъъхьаькхар ерриге Башкире.

● 1919 шера октябре В. И. Ленина кулг а из-даь РСФСР Совнаркомо соцан бир «КІайгаар-дейцаца зе даьча башкиранста новькъостал ларде». Башкире кхиар ВКП(б) ЦК член мов. Аргем (Ф. А. Сергеев) хаттг латта правительстве-ещие комиссе, эзоьаьар 228 мин. сом ахча, дукха кхачин продукташ, кІа-даш, молкаш, ІІишлош-ш-материалаш. Моьгтигашка ІІашаГІтехаР хЗе хиннача кьечар комитеташ» «Башкирпромщоч» нов. Артема кулгаа а деш бокхха болх бир Башкире партийни орга-низацеи Советаин чІоагІтехьаЙ,

● Эрсий халкъо гІо а деш 1927—1928 шерашка Башкире къаьсгаамхоша юхаметтоттайир республика проьмышленности йорта боахамех. Цудухьа толамаш дахьар формаГІа къаьмаи чуоозаш социалистически бола культура дегІайолаеш. Башкирски халкъа литературни мотт хьабир, башкирски меттала ара-дувлу дахьар газеташ, гучабалар говза яздеш бола писателаш, поэташ, драматургаш

● Сийлахь - бокхха Дай-мехка тІом болча шерашка башкирски халкъо хьаькъхар Дахьеп хьалхашкара шиЙ патриотически дехкар дика хьехташ. Эзарах болча тІемахошца башкиранца елар Советски Союзе орденаш ца медальаш.

● Башкирски АССР-е чІоагІа дегІаенай мехкадыта чакхдоаха, мехкадыттахимически, химически, кІор боаш проьмышленность. Тхьамен бос болеи металлургин, машиностроенин я, эзарахь нтташ йола хьуна, дахчан а тІемаш ю, кІезиг кхачанн пицприяташ.

● Аххха пятилетка шерашка республике керда хьалъыл 270 завод, фабрика, цехи проьмышленность.

● ДІадахача тех шера кьаьдаьд хьо чІагІа 5 миллион 250 эзар квадратни метр цІенош, 87 эзар дешархочун мотт-тиг йола школаш, дешь аха хи йоацача берпаш 24 эзар мотт-тиг йола учреждеНеш.

● Нйслагlча пятилетке наха чІоагІа хоатташ дола тоьхна эзарахеца-га 47,3 процент лаккденад. Уьш аркешаш хІанна республике 450 предприятеи.

● Республике долча я 639 колхози 111 совхози я, иоьхІ доаьахьа оа-хам деш 4 миллион 350 эзар тектар лаьтта а доаш.

● 1971—1975 шерашка Башкире боахамашца 19 эзар трактор 7 эзар совгІа илгІ оарда кочбайн, 9 эзар грузови автомобиль ennай паччахьалхенео.

● Хіанна республика хьалъа боахаме бохь бен ва 200 эзар специалист, цу дагьъе 71 эзар саг лаккера образовани я болаш. Юрта боахаме къахьегаш ца 80 эзар механизатор, 7 эзар лаьхорен юкъера образовани йола специалист.

МОЛДАВСКИЙ СССР. «Колос» яха ІилмаПроизводственни обьединени — Іилман практикаш синтез я. Цунна чуоозаГІа комсийн бешшаш лелаяреи чкъъаГІан дикккарен Іилман-тохкама институтн итт сохьох. Дъа тохкамаш мишта хІиттаделла а, цхьа а Іилман-тайп-тайпара зоналкха яздеча комсийн комсийнашка.

Іилмалой хара 30 совгІа эзар тектар лаьтта за. Цунна доаьа-ча гІо ду азарашца болча практикаша — комсаш лелаеча маш-терашца, дукхха хана денз сомий лелаеш. Цуьнан ший «Колос» цІерах дикккарен Іилман-тохкама институтн итт сохьох. Дъа тохкамаш мишта хІиттаделла а, цхьа а Іилман-тайп-тайпара зоналкха яздеча комсийн комсийнашка.

Іилмалой хара 30 совгІа эзар тектар лаьтта за. Цунна доаьа-ча гІо ду азарашца болча практикаша — комсаш лелаеча маш-терашца, дукхха хана денз сомий лелаеш. Цуьнан ший «Колос» цІерах дикккарен Іилман-тохкама институтн итт сохьох. Дъа тохкамаш мишта хІиттаделла а, цхьа а Іилман-тайп-тайпара зоналкха яздеча комсийн комсийнашка.

«Колос» лаьттан — хьалха латтача опыта школа я. Іилмахощца куггаз а деш Нисперакской районе ІІаеттІай республике йоккхачІоагІа Іилмахощ хьечий бешш. Цо ІІалоацц 1000 гектар.

1000 гектар лаьтта Кагаракски районе ергІай лаьрхІа хьалхара межжолхоши бІарий бен. Іилмахощна республике хьаттІашиш бувзамаш ца хьаьнеи хьехаГІа-ла бІара гаьнаи техка а техка дикаГІъарин хьаькъоастаяьй. ПТО болхощца бІара гаьнаи лаьттьинаГ Украина а, Молдавьен областашка, Средняя Азе, Казахе.

СУРТА ТІА (аьрзеьхара суртехка): инженер С. Куженко, юртбоазама Іилмай доктор П. Лукашевеи, агроном И. Кривцов «Лапушка» яхача совхоза комсий планпаешца коача удобреен еттача машпашта ценштанаеи еш ба.

В. ЧАЙКОВСКЕ сурт. ТАСС фотохроника.

Кхоана—машиннаькъахочун Ди

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Ухх шера йоккхийн бехкотхамен заденеш кхоначашца еша бе машиннаьхь транспорте боллил. Мекка машиннаьхьий беррига къ-хьегамхошца цхьана Ге-зренерча стаже машиннаьхьхоша шоай деррига низашш тIадохIит хилха боахаме муха дIа-юхе кхехьара предприятеша тIелата тIулакхаш кхоначашдара, пассажираш дIа-юха кхуллучу дикагIа вIашIтIекъдакхара.

Дикача къхьегама толамашца пхьаьнга наькъяда станце коллектив шиЙ цIеIйна — Ерригзисюни машиннаьхьехой деннa. Масала, муъ пIобуттера-рен дIекхаьлыIитарех ахшера пIан 26 июне 103,6 процент хIоттавIаьлий. Кхоначашдара муъ пIобуттера а хилла а толамаш дехарга диллаш дика пеш яхь. Муъ дIа-юхе къахьара пропесс дикагIа вIашIтIекъаьнкхар духьа пеларча комплексин хьаь да-кхье лоаш сменникхийн. Назрановски машзавод, нефтебаза, рейтпобыт санна боллеч тхо районерча предприятеш боллошше. Цу яьккхий коттаьлар машиннаьхьхоша, Вагонаш тIа яйхIитарна муъ тIеботтара къахьа пятта методаш юхье а кхуллуш, муъхьаш дIаийдечен дIакхоъуьйтачен дикагIа болче бе тIамаша шу хьалоладелча дена 30 соагIа вагон муъхьаькхай. Цу поархIемча тIулакха тIа станце эггара дикагIа толамаш дахьа муъ дIаIаьш - дIакхуъйташ болче нов, М. С. Атнгова (15 шу гарга ха ч цо машиннаькъа транспорте болх бу, Сийлахь-бокхача Дай-мехка тIем тIа дахьа поцIаш хинна, правительства денна 8 соагIат де, 14 бера да аз иэ); М. А. Колоева (15 шу соагIа ха ч транспорте болх бу); М. М. Нальчика (тоъъа къона машиннаькъехь ва 1973 шера дена бу цо бохь тIехьа-ваьша къахьегам духха бозаш, шийна тIадилла тIулакх санна дикаш кхоначашдан, хIоттийна цIиплина болаш хилорца балха тIа дика толамаш а дохх. новъкъостата а юхье поархIемча ва.

Хlорше шоайна пелаьча а бокгадо бокгадаьа пелаьча а социалистически яьь дакъа. Цу 52 боллхоно, тIулакхоча кагО, ИТР-о.

Станце коллективе дика-гIа къьегарчий къ-лоннаьна хьапха латт топ-пашаьга болх машиннаьхьхой карттера конструкторий Албогаева Шимоаха, Мальсагов Айюп, муъх уьззача по-ездний бокхаьзДолна кондуктору Бокова Ма-мад, Чеорчьшев Владимир, сигналист Н. В. Качко, билетно-багажни, кассир П. Е. Козловой крана машинист Могушков Ибиса, стропальщик Таланов Язъа. къьегарчий Магушков Ахьмад, электромеханик Нальгиев Юнас, маневрови локомотиф машинист Истамулов Султан. Цар а дуккхача кхьуча а бокхлоша шоай тхьмад а тIе кходи машиннаьхьхой коллективо денн кхъегарча котлованаш боьх, пелаче поездашташ наьан кхерам хургбовце техника тешшаме тIелаш а ею.

Станце болх дика вIашIтIекъбаккха хоашш тешаме гIоччийн бе хуъц-хуцелуъш станце начальника помощникаш Бола станце дежурнеш Х. И. Оздоев, Р. А. Сергеева, Г. Х. Хашагульгов.

Дикача поозвездотстве-нним хьокхамашца цIеIйна къоначлургдеш тхо машиннаьхьхоша транспорте ерригача службай болх-ной болх чекхе йоаьш тIехьабаккхавол соагIа, муъх дIакхуъйтаташ деннабеорашеш шоайца бакг. тайна балх бой-ла-мараш. Цао духха-гIа эъ-лаьа а шерагIа кхьаьхьа-хьа а езе дIа-юхе пела езаганаш юттIаш а Зачченено Ивана кулгалдача бокгаьа а коллектив. Бокгаьа ухх шера дIа-юха бинаш беш муъх тIеботтара 50 поезд, царна пIанна-гIа лаьаIаьнеч Сосолта дIа-юха бинъаь- 15 хьар тонн халъха бокхама муъх. Теплово-зний машинисташ Истамулов Султан, Васиденко Валентин, Семиконов Юрий, Бабенко Виталий. Пюйшеловоич Станислав карте латтача тIара локомотивни бокгадаь дIа-юха бинга? беш муъх тIеботтара 15—18 поезд, цаца нохчча совIгIа

Доазол дехьара

РАДИОПРОВОКАТОРАШ ЛЕЛАБАРГА ДIАУХИЙТ МИЛЛИОНАШ

Американски сенато анкалгIа пхиъна тIехьа кхоьаделлъяьнга 1977 финансован шера «Свобода». «Свободная Европа» яхача радиостанцеша субсидировани прах йолу экономически проект. ХIинц хьажийкача ачхан боьрам — 58,3 миллиарз доллар.

Ухх тIехьахара шеранашка дерриг дуне теш а долаш тайп-тайпара дукха сий доаца тIулакхаш гучадIийнийл «Свободагарен» «Свободни Европагарен». Моьнтенерча Энгишнер, тергене ше къьстера дергIача башха белгалалъяьна хIама довзуьча цIагIа доаллер дийзал Алдиев Чеховича, Пазел Милюкович, Христан Христова, Юрий Маркиз, кхычар. ЭгIазахъяь радиовешаш а бувцаш цIифорх дохьаьх деттагIга радиостанцеш боалзоша масех оагIоваьхара леладелеш тIулакхий-лоалдамбоашцан доаладехьа-марта эмш. Цхьан тхоьга кIезиг гIулбаь провокаторийн, цIидай-лъяьнгаш ехнарш, шоай мехкахоех хьалараш, социалистически стройнарга гонмалон дукъяьх гучадIерга болуш безам а1ашагIбийза ба, из рузкъа баьхьан доалеш моллаеIа тийпа болх бе кийча а болиш. Цаьп кхыкъаьу социалистически мехкашца моастагIаш доаца тайп-тайпарча организацеша, политически тIемен хьисарга разведывательни информаци гулъю.

«Цюарга терхам тIехоаш доала документ дихьаь Моьнтенеграна человековедан радиостанца Павел Милюкжика. Из дар брошюра — «Свободна Европа деха1ан» яха иштруцIи. Тийпан болх хьалха1ара моастагIаш автор — моттаг Нью-Йорке йола а юкъарчал довзаш Центральни разведывательни управленена каро йолу а «Периферина Европа комитет». Ма-дарра ъьча, из сочинена хьалхаьккхар, хоьу социалистически мехкий гIирсийн паччахьакхетам оргIилл, кулгалеча цер боалзоб сий доаладелоа, СЭВ, Варшавски Договор «БлокгIерча», радиолокацийски уйлаш дег чу йосаеригбола, рауьл боацарий («Кхы, уйлаш ираш» олларий) гIирсанаш а1ашагIбийзаш, цIа способашен методаш ма-ярра юпрача а социалистически строй чуъьяьра бухьыккхара тучкха кхмлола «хьалхара» деча а этгара хьалхарча оагIо тIаьра.

«Лучан хьалхъашта юкъера кхоьхкан кIезIбIаьнга дувзаеш-ни чу тIехьахара «Европе Европе хинцаъ дикача хуъшаман керда тактика ма-лелаIийча ца болдача кхоачабар радиостанцеша лелаш тийпача бахьана йолаш доаладелIаш. Шоай мел-лелаш гIулакхаш хьалхъана йолаш дагара дагара шоайла аьнкIаьга а1ашагIбийзаш. Ца хьакъьеьа чIоагIга тIаьIорттадаь дувш «Свободна Европа» радиостанца хIотташ ю. Цаьрга